

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.12.2018, sp. zn. 20 Cdo 3689/2018, ECLI:CZ:NS:2018:20.CDO.3689.2018.1

Číslo: 108/2019

Právní věta: Výrok o nařízení exekuce podle cizozemského rozhodnutí vydaný soudem jiného členského státu Evropské unie nelze prohlásit vykonatelným na území České republiky.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 11.12.2018

Spisová značka: 20 Cdo 3689/2018

Číslo rozhodnutí: 108

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Uznání cizích rozhodnutí

Předpisy: čl. 32 Nařízení () č. 44/2001
čl. 38 Nařízení (ES) č. 44/2001

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením ze dne 22. 2. 2016, č. j. 13 EXE 1004/2015-6, prohlásil rozhodnutí vydané Okresním soudem ve Floridsdorfu, Rakouská republika, dne 14. 11. 2014, sp. zn. 12 E 1396/14g-2, za vykonatelné na území České republiky. Dospěl k závěru, že byly splněny všechny formální náležitosti stanovené nařízením Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále též jen „Nařízení“) pro prohlášení rozhodnutí za vykonatelné, s tím, že nerozhodoval o návrhu oprávněné na nařízení exekuce, neboť dle novely exekučního řádu platné od 1. ledna 2013 soud již nenařizuje exekuci, nýbrž na návrh exekutora jej pověřuje provedením exekuce.

2. K odvolání povinné Městský soud v Praze usnesením ze dne 16. 12. 2016, č. j. 12 Co 156/2016-98, potvrdil usnesení soudu prvního stupně. K námitkám odvolatelky, že oprávněná návrhem na prohlášení vykonatelnosti rakouského rozhodnutí o nařízení exekuce fakticky usiluje o exekuci rozsudků Knížecího zemského soudu ve Vaduzu, Lichtenštejnské knížectví, které vzhledem k tomu, že Lichtenštejnské knížectví není členem Evropské unie, rovněž mezi Českou republikou a Lichtenštejnským knížectvím nebyla uzavřena dvoustranná smlouva o právní pomoci, ani nejsou účastníky mnohostranné smlouvy o právní pomoci a neexistuje mezi těmito státy vzájemnost, nelze prohlásit za vykonatelné, uvedl, že postup oprávněné neshledal za obcházení zákona, nýbrž za využití možností, které jí poskytuje jak rakouský, tak český právní řád. Soud prvního stupně tak podle

názoru odvolacího soudu postupoval správně, když se zabýval pouze zjištěním, zda rakouské rozhodnutí splňuje náležitosti potřebné pro prohlášení vykonatelnosti, a když dospěl k závěru, že prohlášení vykonatelnosti je zcela v souladu s čl. 32 Nařízení, které mimo jiné umožňuje prohlásit vykonatelným rozhodnutí, jímž byl nařízen soudem členského státu výkon rozhodnutí. Dle odvolacího soudu přitom z Nařízení nevyplývá, že rozhodnutí, podle něhož by byl výkon rozhodnutí v členském státě nařízen, tedy exekuční titul, by muselo být vydáno v členském státě Evropské unie, případně ve státě, s nímž je dodržována v právních vztazích vzájemnost.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Usnesení odvolacího soudu napadla povinná v celém rozsahu dovoláním, ve kterém (mimo jiné) namítá nesprávný právní závěr odvolacího soudu, že usnesení o nařízení exekuce je podřaditelné pod čl. 32 Nařízení, neboť zprostředkované exekuční řízení není možné, a nelze tak v jednom státě rozhodnout o nařízení exekuce s tím, že v dalším státě bude toto rozhodnutí vykonáno. Dle názoru povinné je postup oprávněné zjevně účelový, protože oprávněná si je vědoma nemožnosti vykonatelnosti rozsudků soudu Lichtenštejnského knížectví. Navrhla, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu a soudu prvního stupně zrušil a přiznal dovolatelce náhradu nákladů řízení.

4. Oprávněná se k dovolání povinné vyjádřila tak, že se ztotožňuje s právním posouzením věci odvolacím soudem i soudem prvního stupně a navrhla, aby dovolací soud dovolání povinné odmítl pro nepřípustnost, případně zamítl. Na výzvu dovolacího soudu k vyčíslení nákladů řízení oprávněná vyjádřila názor, že dovolací soud nemůže vyhovět dovolání povinné bez toho, že by předložil Soudnímu dvoru Evropské unie žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

5. Nejvyšší soud usnesením ze dne 1. 6. 2017, č. j. [20 Cdo 776/2017](#)-186, změnil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2016, č. j. 12 Co 156/2016-98, tak, že usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 22. 2. 2016, č. j. 13 EXE 1004/2015-6, se mění tak, že návrh na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí vydaného Okresním soudem ve Floridsdorfu, Rakouská republika, dne 14. 11. 2014, č. j. 12 E 1396/14g-2, na území České republiky, se zamítá, a uložil oprávněné povinnost zaplatit povinné náhradu nákladů odvolacího a dovolacího řízení.

6. Usnesení dovolacího soudu napadla oprávněná ústavní stížností. Ústavní soud nálezem ze dne 4. 9. 2018, sp. zn. [IV. ÚS 2607/17](#), napadené usnesení odvolacího soudu zrušil, neboť jím bylo porušeno právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod tím, že se Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí nijak nevyřadil s návrhem oprávněné na předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropské unie a s námitkou, zda jsou nevykonatelné všechny výroky rakouského rozhodnutí.

III.

Přípustnost dovolání

7. Za popsaného stavu Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. ledna 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, a to zda lze účinky nařízení exekuce v jiném státě rozšiřovat na území České republiky, která nebyla doposud v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešena, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu

ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243 odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

IV. Důvodnost dovolání

8. Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat podle nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech – s ohledem na to, že se v dané věci jedná o návrh na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí (exekučních titulů), která byla vydána v řízení zahájeném před 10. lednem 2015 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. [20 Cdo 3795/2016](#)).

9. V projednávané věci podala oprávněná dne 11. 11. 2015 návrh na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí Okresního soudu ve Floridsdorfu, Rakouská republika, ze dne 14. 11. 2014, č. j. 12 E 1396/14g-2, kterým byla nařízena exekuce příkázáním pohledávky z účtu povinné a prodejem movitých věcí povinné, to vše pro vymožení pohledávky oprávněné ve výši 1 307 427,88 EUR s příslušenstvím, a rovněž jím byly stanoveny náklady oprávněné na částku ve výši 5 225,44 EUR. Exekuce byla nařízena podle vykonatelných rozsudků Knížecího soudu ve Vaduzu, Lichtenštejnské knížectví, ze dne 30. 12. 2003, sp. zn. 02 CG.2001.408 ON 65, ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 02 CG.2001.408 ON 79, ze dne 2. června 2005, sp. zn. 02 CG.2001.408 ON 92, ze dne 11. 12. 2006, sp. zn. 01 CG.2005.194 ON 56, ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 01 CG 2005.194 ON 106, ze dne 3. 9. 2009, sp. zn. 01 CG.2005.194 ON 120, ze dne 12. 11. 2008, sp. zn. 08 CG.2006.27 ON 92, ze dne 20. 5. 2010, sp. zn. 08 CG.2006.27 ON 102, které byly prohlášeny za vykonatelné na území Rakouské republiky dne 27. 1. 2014, sp. zn. Ne7/14p, na základě dohody mezi Rakouskou republikou a Lichtenštejnským knížectvím o uznávání a výkonu soudních rozhodnutí. Oprávněná zároveň navrhla nařízení exekuce na základě výše uvedeného exekučního titulu a pověření soudního exekutora Mgr. J. P., Exekutorský úřad P., vedením exekuce.

10. Z úřední činnosti je soudu známo, že mezi Českou republikou a Lichtenštejnským knížectvím není uzavřena smlouva o právní pomoci, která by upravovala uznání a výkon rozhodnutí, a rovněž ve vztahu k Lichtenštejnskému knížectví neexistuje formální a materiální vzájemnost.

11. Podle ustanovení čl. 38 bodu 1 Nařízení rozhodnutí vydané v jednom členském státě, které je v tomto státě vykonatelné, bude vykonáno v jiném členském státě poté, co zde bylo na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášeno za vykonatelné.

12. Prohlášení vykonatelnosti je řízením, které se zahajuje na návrh, a jeho výsledkem je prohlášení cizího rozhodnutí za vykonatelné nebo zamítnutí návrhu. V případě, že je rozhodnutí za vykonatelné prohlášeno, lze vést výkon rozhodnutí nebo exekuci. Zároveň platí, že prohlášení vykonatelnosti je omezeno pouze na stát, v němž k němu došlo. Chce-li oprávněný vést exekuci ve více členských státech Evropské unie, musí o prohlášení vykonatelnosti požádat v každém z nich samostatně. Ze zásady omezenosti prohlášení vykonatelnosti pouze na stát uznání též vyplývá, že následně vedená exekuce může být provedena pouze v rámci tohoto státu. Nařízení neumožňuje, aby exekuce nařízená soudem jednoho členského státu byla fakticky provedena na území jiného členského státu Evropské unie, neboť tím by bylo zasaženo do jeho svrchovanosti. U výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitostí je tato zásada vcelku samozřejmá, platí však stejně bezvýhradně u výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky (Viktor Vaške: Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, 491 s., s. 67).

13. Podle ustanovení čl. 32 Nařízení pro účely tohoto nařízení se „rozhodnutím“ rozumí každé rozhodnutí vydané soudem členského státu bez ohledu na to, je-li označeno jako rozsudek, usnesení, příkaz nebo nařízení výkonu rozhodnutí, včetně rozhodnutí o nákladech řízení vydaného soudním

úředníkem.

14. Rozhodnutím se rozumí pouze akt státní moci, jenž autoritativním způsobem potvrzuje, zakládá, mění či ruší práva a povinnosti účastníků občanskoprávního či obchodního právního vztahu. Zároveň se musí jednat o rozhodnutí vydané soudem členského státu Evropské unie, a to až po vstupu nařízení v platnost v obou státech.

15. V závěru příkladného výčtu typů rozhodnutí je v české jazykové verzi ustanovení čl. 32 Nařízení uvedeno nařízení výkonu rozhodnutí. Odborná literatura uvádí, že uznání a prohlášení nařízení výkonu rozhodnutí vykonatelným přichází ovšem v úvahu pouze ohledně těch výroků, které jsou titulem pro jiné, samostatné exekuční řízení. V českém právu je takovým výrokem kupříkladu výrok o nákladech výkonu rozhodnutí k vymožení nepeněžitěho plnění, jestliže oprávněný nenavrhne výkon rozhodnutí též k jejich vymožení (§ 339 odst. 2 o. s. ř.); v takovém případě mu je soud v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí pouze přizná a tento výrok je titulem pro samostatný výkon rozhodnutí. Vlastní výrok o nařízení exekuce režimu Nařízení nepodléhá. V České republice tudíž nelze přiznat žádné (ani hmotněprávní) účinky kupříkladu rozhodnutí, kterým soud členského státu Evropské unie přikázal dlužníku povinnému se sídlem v České republice zaplatit pohledávku povinnému (s účinky splnění dluhu) přímo oprávněnému, nebo rozhodnutí, kterým tento soud zakázal bance se sídlem v České republice vyplácet peněžní prostředky povinnému. Zároveň nelze postupovat ani tak, že by české usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky bylo v jiném členském státě Evropské unie prohlášeno vykonatelným a následně vykonáno, neboť nejde o exekuční titul ve smyslu čl. 32 Nařízení (Viktor Vaške: Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, 491 s., s. 30-35).

16. V projednávané věci oprávněná navrhla, aby rozhodnutí rakouského soudu o nařízení exekuce přikázáním pohledávky z účtu povinné a prodejem movitých věcí povinné a o uložení povinnosti povinné nahradit oprávněné náklady exekučního řízení bylo prohlášeno vykonatelným na území České republiky. Dovolací soud se zcela přiklání k závěru odborné literatury, že chce-li oprávněná vést exekuci ve více členských státech Evropské unie, musí v každém z nich samostatně požádat o prohlášení vykonatelnosti exekučního titulu. Následně vedená exekuce může být provedena pouze v rámci státu, v němž byla nařízena. Jestliže byla v cizím státě nařízena exekuce podle cizozemského rozhodnutí, nelze daný výrok o nařízení exekuce prohlásit vykonatelným na území České republiky. V souladu s tímto názorem je i výrok Okresního soudu ve Floridsdorfu ze dne 27. 1. 2014, sp. zn. 12 Nc 7/14p-ON2, kterým byly rozsudky lichtenštejnského soudu prohlášeny vykonatelnými „pro exekuci v Rakousku“, jinými slovy byly prohlášeny za vykonatelné toliko pro exekuci v Rakouské republice, a to na základě dohody mezi Rakouskou republikou a Lichtenštejnským knížectvím o uznávání a výkonu soudních rozhodnutí podle Spolkové sbírky zákonů (BGBl) 1975/114, která je vzhledem ke své bilaterální podobě platná toliko ve vztahu mezi Rakouskou republikou a Lichtenštejnským knížectvím. Vlastní výrok o nařízení exekuce nespadá do režimu čl. 32 Nařízení, protože účinky nařízení exekuce ve členském státě Evropské unie nelze rozšiřovat na území jiného členského státu Evropské unie a vzhledem k tomu nebylo na místě zcela vyhovět návrhu oprávněné na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí. Chce-li oprávněná dosáhnout exekučního postížení peněžních prostředků povinné na účtech v České republice, může tak učinit pouze český soud v exekuci nařízené jím na podkladě cizozemského exekučního titulu, jenž byl v České republice prohlášen vykonatelným.

17. Nadto dovolací soud dodává, že s ohledem na to, že oprávněná fakticky usilovala o uznání a výkon rozhodnutí soudu nečlenského státu Evropské unie, jenž by v České republice nebyl přípustný s ohledem na neexistenci bilaterální úmluvy a vzájemnosti ve vztahu k Lichtenštejnskému knížectví, má dovolací soud za to, že v jednání oprávněné lze spatřovat znaky zneužití procesní úpravy ve smyslu ustanovení § 2 o. s. ř. Zneužití práva není poskytována právní ochrana.

18. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí Nejvyššího soudu nelze napadnout opravnými prostředky, bylo též třeba vyřešit, zda měl Nejvyšší soud povinnost obrátit se v dané věci na Soudní dvůr Evropské unie (dále též jen „SDEU“) s předběžnou otázkou podle čl. 267 písm. b) Smlouvy o fungování Evropské unie (dále též jen „SFEU“), týkající se výkladu čl. 32 Nařízení. V tomto směru je klíčový rozsudek Soudního dvora EU ze dne 5. 3. 1983 ve věci C - 283/81 CILFIT [1982] ECR 3415 (dále též jen „CILFIT“), který formuloval 3 výjimky, kdy národní soudy poslední instance nemají povinnost obrátit se na SDEU, a to v případě: 1) kdy evropské právo není relevantní pro řešení daného případu, 2) kdy k nastolené otázce existuje ustálená judikatura Soudního dvora nebo rozsudek Soudního dvora týkající se v zásadě identické otázky - tzv. *acte éclairé*, nebo 3) kdy jediné správné použití práva Společenství je tak zřejmé, že nezůstává prostor pro jakoukoliv rozumnou pochybnost - tzv. *acte clair*, avšak v tomto případě ještě před tím, než vnitrostátní soud rozhodne o tom, že takováto situace vznikla, musí si být jist, že stejnou jistotu by měly soudy ostatních členských států a Soudní dvůr (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. [29 Cdo 2181/2008](#), uveřejněný pod č. 95/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sen. zn. [29 NSČR 13/2010](#), uveřejněné pod č. 138/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2012, sp. zn. [28 Cdo 2927/2010](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. [28 Nd 276/2012](#)). V projednávané věci bylo evropské právo relevantní pro řešení daného případu, přičemž neexistuje ani rozsudek Soudního dvora EU týkající se v zásadě identické otázky. Dovolací soud má ale za to, že v tomto případě se jedná o tzv. *acte clair*, tedy, že předmětná otázka výkladu unijního práva je zřejmá. V rozporu s tímto závěrem není ani skutečnost, že soud prvního stupně a odvolací soud o věci rozhodly odlišným způsobem, neboť Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 11. 9. 2018, sp. zn. [II. ÚS 3432/17](#), uvedl, že „z praktického hlediska je vznik automatické povinnosti soudu poslední instance položit předběžnou otázku při rozdílném výkladu práva Evropské unie přinejmenším v rámci stejného řízení obtížně udržitelný“, a že kritéria plynoucí z rozhodnutí CILFIT nelze vnímat absolutně a míru naplnění *acte clair* je vhodné posuzovat spíše materiálně, přičemž efektivnější je chybu v podobě neudržitelného výkladu unijního práva nižším soudem napravit přímo. Rovněž SDEU ve svém rozhodnutí ze dne 9. 9. 2015, Ferreira da Silva, C-160/14, uvedl, že „samotná existence protichůdných rozhodnutí vydaných ostatními vnitrostátními soudy nemůže být v tomto ohledu rozhodujícím prvkem pro uložení povinnosti stanovené v čl. 267 třetím pododstavci SFEU. Soud rozhodující v posledním stupni může mít totiž bez ohledu na určitý výklad některého ustanovení unijního práva podaný nižšími soudy za to, že jím navrhovaný výklad uvedeného ustanovení, který se liší od výkladu podaného těmito soudy, je mimo jakoukoli rozumnou pochybnost jediným správným“. Jelikož dovolací soud (na základě výše uvedené argumentace) neměl jakékoli pochybnosti o správnosti výkladu projednávané otázky, dospěl k závěru, že není povinen předložit předběžnou otázku SDEU.

19. Z výše uvedeného vyplývá, že právní posouzení věci odvolacím soudem je nesprávné. Protože nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky dovoláním napadené usnesení odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, dovolací soud zrušil i toto rozhodnutí a podle ustanovení § 243e odst. 2 věty druhé o. s. ř. věc vrátil k dalšímu řízení soudu prvního stupně. Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný. V novém rozhodnutí též soud posoudí samostatně návrh na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí vzhledem k výroku o nákladech rakouského řízení, neboť z řízení není doposud zřejmé, zda výrok v usnesení o nařízení exekuce (týkající se nákladů exekuce) je vykonatelný v rámci nařízené exekuce (tak jako je tomu v našem exekučním řízení) či se jedná o nový exekuční titul, který je vykonatelný mimo probíhající vykonávací řízení a tedy i mimo území státu, v němž exekuce probíhá; dále rozhodne nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 243g odst. 1 o. s. ř.), nebude-li o náhradě nákladů rozhodováno ve zvláštním režimu (§ 87 a násl. exekučního řádu).